

НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ

Катедра „Изкуствознание“

Мила Цветанова Старейшинска-Ангелова

Принципи на формиране на колекцията на Пеги Гугенхайм.

От галерист към колекционер /1938–1948 г./

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
шифър 05.08.04 (Изкуствознание и изобразително изкуство)

Научен ръководител

Проф. д.изк. Чавдар Попов

София, 2019 г.

Съдържание

Обща характеристика на дисертационния труд

Обосновка за избора на тема.....	1
Предмет на дисертацията.....	4
Разработеност на темата.....	5
Цели и методология на изследването.....	5
Ограничения в обхвата на темата.....	6
Приложни аспекти и актуалност на изследването.....	7
Обем на дисертационния труд.....	8
Структура на дисертацията.....	8

Кратко изложение на дисертационния труд

Въведение.....	11
Първа глава. Предпоставки за формирането на Пеги Гугенхайм като галерист и колекционер.....	12
Втора глава. Галеристът Пеги Гугенхайм. Създаване и управление на галериите <i>Guggenheim Jeune</i> и <i>Art of This Century</i>	13
Трета глава. Колекционерът Пеги Гугенхайм. Принципи на формиране на колекцията на Пеги Гугенхайм.....	20
Заклучение.....	25
Приложение.....	28
Приноси на изследването	29
Публикации по темата	31

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Обосновка за избора на тема

Изборът ми на тема, свързана с галерийната и колекционерска дейност на Пеги Гугенхайм в периода 1938–1948 г., е обоснован от моя професионален опит и интереси в областта. Темата, посветена на работата на галериста и колекционирането на изкуство, ме интересува от 2008 г., когато в продължение на три години работих като галерист в галерия *Ракурси*. В процеса на работа в галерията имах възможност да проследя определени зависимости, свързани с управлението на търговска галерия и колекционирането на изкуство.

През същата 2008 г. в продължение на три месеца специализирах в музея *Колекцията на Пеги Гугенхайм* във Венеция. Това беше възможност за мен да придобия теоретичен и практически опит в областта на музейната дейност. Работата в музея ми даде шанс да разширя и надградя теоретичните си и практически познания, свързани с функционирането на музей, представящ колекция от модерно изкуство.

Основният фокус на специализацията ми в *Колекцията на Пеги Гугенхайм* във Венеция бе поставен върху изследването на колекцията на музея. Изучаването на колекцията и задълбоченото проучване на произведенията беше приоритет за мен. Силно впечатление ми направи историята на постъпването на всяко произведение в колекцията. Проследяването и вникването в особеностите на личния път на Пеги Гугенхайм като собственик на две галерии в Лондон и Ню Йорк и като създател и притежател на исторически значима колекция от модерно изкуство значително обогати познанията ми както за периода на създаване на колекцията, така и за работата на галериста от периода на 30-те и 40-те години на XX век.

Професионалното развитие на Пеги Гугенхайм от галерист до колекционер и основател на музей за модерно изкуство е тема, която крие редица проблеми. Теоретичното разработване и дискутиране на тези въпроси би дало възможност за извеждане на изводи под формата на закономерности, които биха хвърлили светлина върху принципите, въз основа на които се създава колекция от модерно изкуство. Опитът на Пеги Гугенхайм в областта на галерийната дейност и създаването на

исторически значима колекция от модерно изкуство, която е успешно институционализирана и превърната в музей с доказан авторитет и международна разпознаваемост, от дистанция на времето е ценен източник на сведения, които биха могли да бъдат използвани от студенти, учени, изследователи и хора с интереси, свързани с галерийната и колекционерската дейност.

Изборът ми на тема е провокиран от необходимостта от социализиране у нас на литературата, посветена на практиките, които Пеги Гугенхайм прилага като галерист и колекционер по време на своята кариера в сферата на колекционирането на модерното изобразително изкуство. Опитът на Пеги Гугенхайм на художествената сцена през 40-те години е ценен и от гледна точка на редица практики, които тя въвежда. Въвеждането в научно обръщение на този материал на български език е съществен източник на сведения за тесните специалисти, студенти, галеристи, както и за широката публика с интереси, отнасящи се до формирането на пазара на изкуство и неговото колекциониране.

Предмет на дисертацията

Предмет на настоящия научен труд са принципите, на чиято база Пеги Гугенхайм създава своята исторически значима колекция от модерно изкуство. Колекцията на Пеги Гугенхайм от модерно изкуство се формира в конкретен отрязък от време. Това е периодът от 1938 г. до 1948 г. Началото на този 10-годишен период се поставя с отварянето на първата ѝ галерия в Лондон през 1938 г. и приключва със закриването на втората галерия, която тя основава и управлява в Ню Йорк през 1947 г., както и с първото официално представяне на колекцията в Европа на Венецианското биенале през 1948 г. Този период може да бъде разделен на три етапа, които имат ясни времеви граници и носят своите характеристики. Всеки един от тези три периода се отличава от другите заради съветниците, намиращи се в близкото обкръжение на Пеги Гугенхайм, които оставят своя белег върху формирането на колекцията ѝ.

Изследването на открояващите се принципи, въз основа на които тя създава колекцията си, има за цел да хвърли светлина върху вътрешните процеси, обвързани с формирането и управлението на търговска галерия с насоченост към модерното

изкуство от периода. Основна цел на изследването е да анализира ролята на съветника при изграждането на Пеги Гугенхайм като галерист, както и смяната на ролята ѝ и разширяването на дейността ѝ с колекциониране на модерно изкуство.

Разработеност на темата

Съществуващата литература, посветена на живота и дейността на Пеги Гугенхайм, може да бъде разделена в няколко категории. Първата може да бъде открояна по линия на биографичността, тъй като самата Пеги Гугенхайм пише две свои автобиографии. Те са ключов източник на сведения, отнасящи се до професионалното ѝ развитие като галерист и колекционер. Съществува и категория литература, засягаща задълбочени биографични изследвания върху живота на Пеги Гугенхайм – като това на Мари Диърборн /Mary Dearborn/ *Mistress of Modernism*. Както и други изследвания, посветени на семейния и приятелски кръг на Пеги Гугенхайм. В тези изследвания акцентът е върху личния ѝ живот и те са насочени към широката публика, тъй като имат информативен характер и могат да се причислят към научнопопулярната литература. Към друга категория литература се причисляват разработки, фокусирани върху Пеги Гугенхайм, професионалното ѝ развитие и колекцията ѝ, осъществени и публикувани от *Музея Колекцията на Пеги Гугенхайм* под формата на различни публикации към изложби и каталози. Основна част от тях поставя акцент върху личния живот на Пеги Гугенхайм, а друга част, анализираща професионалното ѝ развитие, също носи спецификите на исторически анализ на създадената от нея колекция.

Библиографията към настоящия труд, изведена в края, включва редица заглавия, без да претендира за изчерпателност. Посочени са някои от основополагащите изследвания, свързани с живота и дейността на Пеги Гугенхайм, както и част от по-важните нови приносни разработки, засягащи изследването на дейността ѝ.

Цели и методология на изследването

Настоящото изследване представлява опит за проследяване на професионалното развитие на Пеги Гугенхайм като галерист и надграждането на дейността ѝ посредством целенасочено колекциониране на модерно изкуство. Съставянето на

исторически значима колекция от модерно изкуство, каквато е тази на Пеги Гугенхайм, носи редица отличителни белези на принципите, въз основа на които е създадена. Същностна цел на изследването е очертаването на основните принципи и стратегии, чрез които тя формира колекцията си, като ползва редица съветници, които оставят своята следа при изграждането ѝ. Фокус на изследването е очертаването на ролята на съветника при формирането на галерийната и колекционерската дейност на Пеги Гугенхайм. Разглеждането на динамиката в отношенията между автор – галерист – колекционер – музей всъщност надхвърля класическите изкуствоведски проблеми и разкрива цели нови пластове от въпроси относно понятията за галерийна и колекционерска дейност, свързани с пазара на модерно изкуство. Настоящото изследване има амбицията да систематизира достъпната литература, посветена на живота и професионалната дейност на Пеги Гугенхайм и създадената от нея колекция от модерно изкуство. Поради спецификите на разглежданата проблематика изследването е реализирано чрез интердисциплинарен подход, който обединява културно-историческия изкуствоведски метод и сравнителния диахронен и синхронен анализ.

Ограничения в обхвата на темата

Основен фокус на внимание на настоящото изследване са принципите, посредством които Пеги Гугенхайм организира галерийната и колекционерската си дейност в периода 1938–1948 г. Извън обхвата на изследването остават детайлното разглеждане и анализът на колекцията в нейната цялост като последователност и изчерпателност на постъпленията, както и на художествените характеристики на произведенията в нея. Създаването на колекцията е разгледано в контекста на нейната галерийна дейност и ролята на съветника за формирането на Пеги Гугенхайм като галерист и колекционер, както и спрямо отражението, което това дава при изграждането на колекцията ѝ. Изследването обхваща само колекцията от модерно западноевропейско и американско изкуство на Пеги Гугенхайм. Също така не се търси пълна изчерпателност при изброяването на притежаваните автори и произведения.

Приложни аспекти и актуалност на изследването

Резултатите, получени вследствие на систематизираната информация, направените проучвания и заключения, биха могли да послужат на широк кръг от специалисти в областта на изкуствознанието, културологията, историята, социологията на изкуството, както и на личности, работещи в сферата на пазара на изкуство. Също така тематиката би представлявала интерес и за широката публика, имаща отношение към историята на колекциониране на изкуството и съпътстващите го специфики. Не на последно място биха могли да послужат на тесни специалисти в областта на музейното дело, както и за да запознаят студентите в специалности с профил история и изкуство с проблемите на колекционирането, изтъквайки примера с колекцията на Пеги Гугенхайм.

Темата на изследването става все по-актуална в контекста на новите тенденции, свързани с основаване на музеи, и проблемите, насочени към изграждането и представянето на музейни сбирки в България. Примерът за формирането на колекцията на Пеги Гугенхайм и представянето ѝ в музейна експозиция може да послужи като образец за добрите практики на създаване и управление, които прилага тя.

За актуалността на темата може да съдим от две инициирани изложби от Музея *Колекцията на Пеги Гугенхайм*. През 2018 г. се инициират актуални проучвания, които се реализират под формата на изложби. Важни примери са изложбата от 2018 г., посветена на 70-годишнината от представянето на колекцията на Пеги Гугенхайм в гръцкия павилион на Венецианското биенале през 1948 г., чието заглавие е *1948: The Biennale of Peggy Guggenheim*, а куратор е Гражина Събтлети. Изложбата е повод за първи път да се направи цялостна възстановка на представянето на колекцията ѝ през 1948 г. Юбилейната експозиция цели да събере голяма част от представените през 1948 г. творби, като също така са събрани и представени и редица документи, снимков материал, писма и др. Друга изложба, която показва значимостта и необходимостта от актуално проучване на отделни направления от дейността на Пеги Гугенхайм, е тази, посветена на първата жена художник, представена от Пеги Гугенхайм в *Guggenheim Jeune* през 1938 г. Това е изложба на Rita Kernn-Larsen. *Surrealist Paintings* с куратор Гражина Събтлети, като това е първата експозиция, представяща творби на автора,

извън родната ѝ страна Дания, след изложбата, организирана от Пеги Гугенхайм в Лондон.

Обем на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 184 стандартни страници основен текст. Приложението съдържа списъци с описи на изложбената програма на двете галерии, които Пеги Гугенхайм притежава и управлява – *Guggenheim Jeune* и *Art of This Century*. Също така покани и корици на каталози, графики, документи. Каталог със снимков материал, включващ 35 страници и наброяващ 69 фигури.

Структура на дисертацията

Дисертацията се състои от: увод, три глави, заключение, приложение, което включва каталог със снимков материал (в отделно книжно тяло). Съдържанието на изследването е разпределено в три глави, въведение и заключение. В допълнение е изготвена и част „Приложения“, в която е включен илюстративен материал, свързан с галерийната дейност на Пеги Гугенхайм – като покани и корици на каталози на организирани от нея изложби в *Guggenheim Jeune* в Лондон и *Art of This Century* в Ню Йорк, както и албум с репродукции на споменатите в текста произведения от колекцията ѝ.

Основните оси на дисертационния труд са две, като те имат пряка и органична връзка помежду си. Първата проследява принципите, въз основа на които Пеги Гугенхайм инициира и организира дейността си на галерист, а втората се съсредоточава върху принципите, на чиято база тя създава своята колекция от модерно изкуство.

Първата глава е разделена на седем подглави. Основната проблематика в тази част обхваща:

1. Предпоставки за формирането на Пеги Гугенхайм като галерист и колекционер

1.1. Формирането на личността на Пеги Гугенхайм

1.2. Предпоставки за формирането на а Пеги Гугенхайм като галерист. Създаване и управление на галерията *Guggenheim Jeune* в Лондон /1938 - 1939 г./

- 1.3. Предпоставки за формиране на колекционера Пеги Гугенхайм. Смяна на ролите от галерист към колекционер. Идеята за музей за модерно изкуство в Лондон, 1939 г.
- 1.4. Колекционирането като начин на живот в специфичната политическа и социално-културна ситуация в Париж през 1940 г.
- 1.5. Развитие на колекцията в Ню Йорк в периода 1942–1948 г.
- 1.6. Управлението на търговската галерия към *Art of This Century*
- 1.7. Колекцията на Пеги Гугенхайм в Европа. Венецианското биенале през 1948 г.

Втора глава

Първата ос, представена от втора глава, е разглеждането на предпоставките, довели до формирането на Пеги Гугенхайм като галерист. В нея са включени подробно разглеждане на изложбената програма и политика на развитие на двете търговски галерии, представящи модерно изкуство, които притежава тя. Това са *Guggenheim Jeune* и *Art of This Century*. Проследяването и анализирането на изложбената програма на тези две галерии разкрива и една по-широка картина на събития и взаимовръзки, включени в периода, което се оказва важен ресурс, от който се черпят сведения за конкретни събития и теми, отнасящи се до дейността ѝ на галерист. Втора глава представя и анализира ролята на съветника за насочването и формирането на изложбената политика на галериите, които Пеги Гугенхайм притежава и управлява.

Втора глава съдържа четири подглави, като обхваща дейността на Пеги Гугенхайм в качеството ѝ на галерист в периода 1938–1948 г.

2. Галеристът Пеги Гугенхайм. Създаване и управление на галериите *Guggenheim Jeune* и *Art of This Century*

- 2.1. Създаване и управление на галерията *Guggenheim Jeune* в Лондон (1938–1939 г.)
 - 2.1.1. Културната сцена в Лондон в края на 30-те години на XX век и мястото на Пеги Гугенхайм в нея
 - 2.1.2. *Guggenheim Jeune* – практическо и идейно разработване на галерията
 - 2.1.3. Програма от изложби на галерията *Guggenheim Jeune*

2.1.4. Ролята на съветниците на Пеги Гугенхайм върху формирането на изложбената програма на галерията

2.2. Галеристът Пеги Гугенхайм в Ню Йорк

2.2.1. Предпоставки за основаването на *Art of This Century* в Ню Йорк през 1942 г.

2.2.2. Осъществяването на плановете на Пеги Гугенхайм за основаване на музей за модерно изкуство

2.2.3. Културната сцена в Ню Йорк през 1942 г. и ролята на Пеги Гугенхайм

2.2.4. Предпоставки за развитието на *Art of This Century*

2.2.5. Разработване на изложбената програма на търговската галерия към *Art of This Century*

2.3. Изложбената програма на галерията *Art of This Century* (1942–1947 г.)

2.4. Развитието на Пеги Гугенхайм като галерист по времето на управлението на *Art of This Century*

2.4.1. Ролята на съветника за развитието на Пеги Гугенхайм като галерист по времето на управлението на *Art of This Century*

2.4.2. Галеристът Пеги Гугенхайм и другите галеристи в Ню Йорк от периода:

Пеги Гугенхайм, Жулиен Леви и Едит Халперт

Втората ос, представена от трета глава, засяга инициирането, формирането и разработването на колекцията на Пеги Гугенхайм от модерно западноевропейско изкуство и нейното надграждане с модерно американско изкуство от периода на Втората световна война. Един от основните проблеми, разгледани и анализирани, е влиянието на съветника върху създаването и завършването на колекцията ѝ.

Трета глава: Колекционерът Пеги Гугенхайм. Принципи на формиране на колекцията на Пеги Гугенхайм

Съдържа три подглави, както следва:

3.1. Колекционерска дейност по времето на управлението на галерията *Guggenheim Jeune* в Лондон (1938–1939 г.)

3.1.1. Откупки на творби от изложбената програма на *Guggenheim Jeune*, описани в автобиографията на Пеги Гугенхайм

3.1.2. Откупки на творби извън изложбената програма на галерията *Guggenheim Jeune*, направени чрез трети лица и описвани от Пеги Гугенхайм в автобиографията ѝ

3.1.3. От галерийна към съзнателна колекционерска дейност. Преходът

3.2. Колекционерска дейност в Париж през 1940 г. Съзнателна колекционерска дейност

3.3. Колекционерска дейност по време на управлението на *Art of This Century* (1942 – 1947). Ролята на съветника за определянето на насоките на колекционерската дейност на Пеги Гугенхайм

3.3.1. Пеги Гугенхайм в Съединените американски щати

3.3.2. Колекционерска дейност преди откриването на *Art of This Century*. Завършване на колекцията на Пеги Гугенхайм от модерно западноевропейско изкуство

3.3.3. Колекционерска дейност по време на управлението на *Art of This Century*

Кратко изложение на дисертационния труд

Въведение

Предмет на настоящия научен труд са принципите, въз основа на които Пеги Гугенхайм създава своята исторически значима колекция от модерно изкуство. По същество колекцията е замислена и събрана като представително изследване на изкуството, създадено в периода от началото на 1910 до 1938 г. Събирането на колекцията надгражда този период и с модерно американско изкуство, създадено през 1942–1947. Това е периодът, в който Пеги Гугенхайм основава и управлява замислената като музей и осъществена и като галерия *Art of This Century* в Ню Йорк.

Основата на колекцията от модерно изкуство на Пеги Гугенхайм се полага в конкретен отрязък от време. Това е периодът от 1938 г. до 1948 г. Началото на този 10-годишен период се слага с отварянето на първата ѝ галерия в Лондон през 1938 г. и приключва със закриването на втората галерия, която тя основава и управлява в Ню Йорк през 1947 г., както и с първото официално представяне на колекцията в Европа на Венецианското биенале през 1948 г.

Изследването на основните принципи, на чиято база Пеги Гугенхайм създава колекцията си, има за цел да хвърли светлина върху вътрешните процеси, свързани с основаването и управлението на търговска галерия с насоченост към модерното изкуство от периода. Основна цел на изследването е да анализира ролята на съветника върху формирането на Пеги Гугенхайм като галерист и смяната на ролята ѝ на художествената сцена, когато тя започва да колекционира. Дейността ѝ на галерист, която тя надгражда, започвайки да колекционира модерно изкуство, насочвана от своите съветници – ключови фигури в света на модерното изкуство, е в основата на нейните постижения. Ролята ѝ на художествената сцена от периода повлиява върху редица вътрешни процеси именно поради формираната от нея исторически значима колекция от модерно изкуство. Принципите, въз основа на които тя изгражда дейността си на галерист, както и добрите практики, които следва и въвежда като такъв, оказват влияние върху формирането на образа на търговската галерията като индустрия от съвременен тип. Изградената от нея колекция – резултатът от професионалното ѝ развитие като галерист с помощта на нейните съветници – е пример за успешно създадена колекция и нейното институционализиране в музей.

Първа глава

Предпоставки за формирането на Пеги Гугенхайм като галерист и колекционер

Първа глава е съсредоточена върху историографско изследване на живота и дейността на Пеги Гугенхайм. Очертани са основни взаимовръзки и личности, които играят роля на нейни съветници при насочването ѝ към галерийна и колекционерска

дейност. Разгледани са ключови периоди от професионалното ѝ развитие – от формирането на личността ѝ до предпоставките, довели до насочването ѝ към професията галерист. Проследени са принципите на създаване и управление на галерията *Guggenheim Jeune* в Лондон (1938–1939 г.) и обстоятелствата, допринесли за началото на колекционерската ѝ дейност. Разгледана е смяната на ролята ѝ на галерист с тази на колекционер и първата ѝ идея за музей за модерно изкуство в Лондон (1939 г.). Разгледани са колекционирането като начин на живот в специфичната политическа и социкултурна ситуация в Париж през 1940 г. Проследени са и общите насоки на развитие на колекцията в Ню Йорк в периода 1942–1948 г. – по време на управлението на търговската галерия към *Art of This Century* до първото официално показване на колекцията на Пеги Гугенхайм в Европа на Венецианското биенале през 1948 г.

Втора глава

Галеристът Пеги Гугенхайм. Създаване и управление на галериите *Guggenheim Jeune* и *Art of This Century*

Втора глава от настоящия труд е посветена на проучването и анализирането на изложбената програма и дейността на Пеги Гугенхайм по време на управлението на двете ѝ галерии – последователно в Лондон през 1938–1939 г. на *Guggenheim Jeune*, както и в Ню Йорк в периода 1942–1947 г. на *Art of This Century*. Фокусът е поставен върху проследяването на развитието на Пеги Гугенхайм като галерист. Като едновременно с това се прави опит за анализ на отражението, което дава дейността ѝ на галерист върху иниципирането и създаването на колекцията ѝ.

2.1. Създаване и управление на галерията *Guggenheim Jeune* в Лондон (1938–1939 г.)

Основен фокус е поставен върху проследяването на динамиките на културната сцена в Лондон в края на 30-те години на XX век и мястото на Пеги Гугенхайм на нея. Както и върху ролята на съветниците на Пеги Гугенхайм при формирането на изложбената програма на галерията *Guggenheim Jeune* и нейното идейно и практическо

разработване. Акцентираща се върху ролята на Марсел Дюшан върху формирането ѝ като галерист в този период.

2.1.1. Културната сцена в Лондон в края на 30-те години на XX век и мястото на Пеги Гугенхайм в нея

През 30-те години на XX век Лондон се превръща в международен художествен център и неговите позиции на европейската художествена сцена се засилват. В края на 30-те години в града вече съществуват няколко галерии, представящи модерно изкуство. Сред тях водеща позиция заемат *London Gallery*, *Mayor Gallery* и *Redfern Gallery*. Пеги Гугенхайм си поставя за цел и намира начин да стъпи на тази художествена сцена и да създаде търговска галерия с отличителна изложбена програма, както и да изгради име и авторитет на галерист.

2.1.2. *Guggenheim Jeune* – практическо и идейно разработване на галерията

С откриването на галерията *Guggenheim Jeune* Пеги Гугенхайм се насочва към представянето в Лондон на европейски автори от парижката художествена сцена. Това става благодарение на Марсел Дюшан, който играе роля на неин съветник при основаването на галерията и при създаването на изложбената програма. Той я насочва към автори, които не са представяни пред широката публика в Лондон, интересуваша се от модерно изкуство. Тя следва тези насоки с цел изграждането на статута и образа на търговската галерия, която управлява, като формира социална среда, с която се свързва галерията.

2.1.3. Програма от изложби на галерията *Guggenheim Jeune*

Галерията *Guggenheim Jeune* съществува два сезона, тоест година и половина – от януари 1938 г. до юни 1939 г. Управлението на галерията може да се раздели на два етапа, свързани съответно с първия и втория сезон на галерията. През първия сезон Пеги Гугенхайм следва основно насоките и съветите, дадени ѝ от водещия ѝ съветник в този момент. Първият сезон на галерията *Guggenheim Jeune* се характеризира с това, че Пеги Гугенхайм навлиза в спецификите на професията собственик и управител на

галерия, представяща модерно изкуство, и в ролята си на галерист. Вторият сезон на галерията се обуславя от засилващата се позиция на Пеги Гугенхайм на местната художествена сцена. Тя започва да трупа свой собствен личен опит, като търси и поддържа близък контакт с други водещи личности и галеристи на художествената сцена.

2.1.4. Ролята на съветниците на Пеги Гугенхайм върху формирането на изложбената програма на галерията

При създаването и разработването на галерията *Guggenheim Jeune* Пеги Гугенхайм получава съвети от две водещи личности на художествената сцена. Това са Хъмфри Дженингс и Марсел Дюшан. За тях можем да кажем, че играят ролята на нейни преки съветници. Те я насочват директно чрез конкретни съвети, свързани както с практическото управление на галерията, така и с концептуалното разработване на изложбената програма на *Guggenheim Jeune*. От друга страна, тя започва да обогатява своя собствен личен опит, като проследява дейността на художествената сцена на личности като Роланд Пенроуз и Л.Т.С. Месенс. Те от своя страна ѝ служат за пример и насочваща линия, а влиянието им върху интересите ѝ може да бъде определено като индиректно.

2.2. Галеристът и колекционер Пеги Гугенхайм в Ню Йорк

Галерията на Пеги Гугенхайм в Ню Йорк първоначално е замислена да функционира като музей и културен център. Реализирането на този проект поставя акцент и върху основаването на галерия с търговска цел към музейната експозиция. Дейността и изложбената програма на търговската галерия стават повод за *Art of This Century* да се говори като за „галерията“ от самата Пеги Гугенхайм и близкото ѝ обкръжение. Дейността на *Art of This Century* в Ню Йорк оставя трайни следи в историята на модерното американско изкуство. Основана по време на Втората световна война, галерията слага началото на нов етап на художествената сцена от периода.

2.1.1. Предпоставки за основаването на *Art of This Century*, Ню Йорк, 1942 г.

Репутацията и образът на Пеги Гугенхайм като галерист и колекционер в този период са допълнени от житейското ѝ партньорство с Макс Ернст и неговото обкръжение в лицето на Андре Бретон и Хауърд Пътцел. Това са личностите, които играят роля на нейни съветници в настоящия момент и участват в насочването на интересите ѝ в Ню Йорк, спомагайки за надграждането на дейността ѝ в същия период.

2.2.2. Осъществяването на плановете на Пеги Гугенхайм за основаване на музей за модерно изкуство

В Ню Йорк Пеги Гугенхайм инициира няколко проекта, чието реализиране слага началото на замисления от нея музей, представящ колекцията ѝ. Това са завършването на колекцията ѝ от модерно западноевропейско изкуство и издаването на първия каталог към нея. Стъпки, стоящи в основата на успеха на създаването на *Art of This Century*.

2.2.3. Културната сцена в Ню Йорк през 1942 г. и мястото на Пеги Гугенхайм

Пеги Гугенхайм стъпва на установена художествена сцена и на макар и тесен, но вече формиран пазар на модерното изкуство в Ню Йорк, в който съществуват както силни и развити музеи за модерно изкуство и галерии, представящи модерно изкуство с утвърден кръг автори и публика, така и познати във времето и влиятелни галерии, представящи стари майстори. Тя си поставя за цел да се отличи от вече съществуващите музеи и галерии, създавайки музей със статут на културен център. Това постига, като разработва политиката на *Art of This Century*, в основата на която е заложено пространството да функционира като културен център и място за срещи. Надграждането на проекта и разработването на изложбената програма на търговската галерия са сред факторите, повлияли върху художествената сцена от периода.

2.2.4. Предпоставки за развитието на *Art of This Century*

Развитието на изложбената политика на *Art of This Century* е повод за Пеги Гугенхайм да потърси и намери възможност да се открие на художествената сцена,

представяйки нови автори. Това се случва под влиянието на нейните съветници. По този начин тя се насочва към представянето на млади автори от местната художествена школа.

2.2.5. Разработване на изложбената програма на търговската галерия към *Art of This Century*

В управлението на *Art of This Century* като търговска галерия се обособяват четири периода. Те съвпадат с етапите, през които минава самата Пеги Гугенхайм в развитието си като галерист и собственик на *Art of This Century*, и се обуславят от смяната на личностите в близкото ѝ обкръжение, които играят роля на нейни съветници и галеристи.

2.3. Изложбената програма на галерията *Art of This Century* (1942–1947 г.)

През първия сезон на *Art of This Century* Пеги Гугенхайм подрежда програма от изложби, която има за цел да представи приоритетите и да очертае намеренията ѝ за развитието на търговската галерия. През първия сезон влиянието на Макс Ернст може да се проследи в насоките и изложбената политика. Галерист през този сезон е Джими Ернст, чието присъствие в галерията е осезаемо, като това дава реално отражение и през втория сезон. Един от ключовите акценти в изложбената програма е първият Пролетен салон за млади автори, организиран през пролетта на 1943 г. Журито на Пролетния салон по своеобразен начин оставя отпечатък върху дейността и изложбената програма на *Art of This Century*, като изборът на членовете му се оказва насочващ за развитието на дейността на Пеги Гугенхайм през следващия сезон.

Вторият сезон 1943–1944 г. маркира началото на втория период от дейността на Пеги Гугенхайм в Ню Йорк, както и смяната на нейния галерист. Мястото на галерист заема Хауърд Пътцел, който вече има извоювани позиции на един от нейните съветници. Неговото физическо присъствие в галерията оказва въздействие върху изложбената програма през текущия и следващия сезон. Този сезон се отличава с първата самостоятелна изложба на Джаксън Полък. Един от основните фокуси на галерията през сезона е и организирането на втория *Пролетен салон за млади автори*.

Третият сезон (1944–1945) на галерията е и третият период от развитието на *Art of This Century*. Това е времето, което се свързва с напускането на Хауърд Пътцел от длъжността му на галерист, респективно и съветник. Сезонът се отличава и с това, че галерията е набрала инерция от първите два сезона. През този период Пеги Гугенхайм залага на програма от изложби, целяща извоюването на позиции и автономност, за което говори и организирането на редица първи самостоятелни изложби на непознати автори. Третият сезон на галерията *Art of This Century* протича под знака на влиянието и успеха, който предизвиква вторият *Пролетен салон за млади автори*, както и успеха на първата самостоятелна изложба на Полък. Няколко от избраните от журито автори за участие във втория Салон са поканени да представят и свои самостоятелни изложби в *Art of This Century* през третия сезон на галерията. Това са Базиотес, Мъдъруел, Ротко и Дейвид Хеър, като тук се включва и втората самостоятелна изложба на Полък.

Началото на четвъртия сезон в *Art of This Century* е поставено с *Есенен салон*. Тъй като през третия сезон на галерията не се организира *Пролетен салон за млади автори*, четвъртия сезон се открива с *Есенен салон*. Изборът сезонът да започне с представените автори в *Есенния салон* се обуславя от желанието на Пеги Гугенхайм да затвърди постигнатото от нея с дейността на *Art of This Century*. Това тя осъществява, като акцентира върху важните за галерията автори, показвайки техни произведения в обща изложба под заглавието *Есенен салон*. През есента на 1945 г. се забелязва засилена активност и откриването на редица нови галерии, които стъпват на художествената сцена с нова енергия и идеи. Това от своя страна се случва в момент, в който Пеги Гугенхайм започва да губи позицията си на водеща движеща сила на художествената сцена.

Петият сезон 1946–1947 г. на *Art of This Century* е четвъртият и последен етап от развитието на галерията и дейността на Пеги Гугенхайм в Ню Йорк. Той се отличава с организирането на ретроспективни изложби, които служат за затвърждаването на значението, постиженията и авторитета на галерията. През този сезон се осъществяват два пъти по-малко изложби в сравнение с четвъртия. Пеги Гугенхайм свива дейността си, провокирана и от липсата на галерист – специалист в областта. Тя започва подготовка за закриване на галерията в края на сезона.

2.4. Развитието на Пеги Гугенхайм като галерист по времето на управлението на *Art of This Century*

Една от отличителните черти на развитието на галерията на Пеги Гугенхайм е засиленото международно присъствие на редица автори, провокирано от близкото ѝ обкръжение, в което се пресичат личният ѝ и професионален живот. Това е и една от основните линии, които тя следва като галерист. Тя представя модерно западноевропейско изкуство и автори, част от колекцията ѝ в търговската галерия. Втората линия, белязала управлението на *Art of This Century*, е, че Пеги Гугенхайм целенасочено търси нови млади автори от местната художествена сцена, които да покаже за първи път в галерията си.

2.4.1. Ролята на съветника за развитието на Пеги Гугенхайм като галерист по времето на управлението на *Art of This Century*

Периодът на управление на *Art of This Century* може условно да се раздели на четири етапа. Те имат ясни времеви граници, като се обуславят от смяната на личностите в близкото ѝ обкръжение, които играят роля на нейни съветници. Съветниците ѝ в периода на управление на *Art of This Century* са както хора, част от личното ѝ обкръжение – като Макс Ернст и Андре Бретон, така и журитата на *Салона за млади автори*, както и първите ѝ двама галеристи в лицето на Джими Ернст и Хауърд Пътцел. Тяхното влияние се проследява не само в изложбената политика на галерията, но и в обогатяването на колекцията ѝ. Това са личности, които играят роля на нейни преки съветници по отношение на дейността ѝ на галерист и колекционер. В този период като индиректни нейни съветници може да определим активни галеристи в този период, чиято дейност тя проследява и анализира във времето.

2.4.2. Галеристът Пеги Гугенхайм и другите галеристи в Ню Йорк от периода: Пеги Гугенхайм, Жулиен Леви и Едит Халперт

В периода, в който Пеги Гугенхайм открива *Art of This Century* – в края на 1942 г., в Ню Йорк функционират и други галерии, представящи модерно европейско и американско изкуство. Две от тях са галериите съответно на Жулиен Леви – *Julien Levy Gallery* и на Едит Халперт – *Downtown Gallery*. Причислявайки и Пеги Гугенхайм към тях, те оформят облика на три различни типа галеристи, чиито личности белязват посоката на развитие на принадлежащите им галерии, както и постигнатото от тях в исторически план. Разглеждането на дейността на тези трима галеристи дава повод за сравнителен анализ на постигнатото от тях в дългосрочен план. Фокусът е поставен върху съдбата на събраните и от тримата колекции от модерно изкуство, които отразяват техния житейски и професионален път.

Трета глава

Колекционерът Пеги Гугенхайм. Принципи на формиране на колекцията на Пеги Гугенхайм

Трета глава е посветена на три етапа, свързани с три отделни града, в които Пеги Гугенхайм осъществява колекционерска дейност. В настоящата глава се разглежда колекционерската дейност по времето на управлението на галерията *Guggenheim Jeune* в Лондон (1938–1939 г.). Акцентира се върху втория етап и началото на съзнателната ѝ, целенасочена колекционерска дейност в Париж през зимата на 1939–1940 г., както и върху съветниците ѝ от този период. Проследява се и третият етап на колекционерската ѝ дейност и ролята на съветника за определянето на насоките на развитие на колекцията ѝ в Ню Йорк в периода 1942–1947 г. Анализирани са проблемът за завършването на колекцията ѝ от модерно западноевропейско изкуство в Ню Йорк, както и надграждането на колекцията ѝ от модерно американско изкуство чрез закупуването на творби на представителите на *New York School*, чиито изложби са организирани в *Art of This Century*. Всеки един от тези три периода се отличава от другите, като различните съветници в близкото обкръжение на Пеги Гугенхайм през отделните етапи оставят своя белег върху формирането на колекцията ѝ.

3.1. Колекционерска дейност по времето на управлението на галерията *Guggenheim Jeune* в Лондон (1938–1939 г.)

Първият етап на колекциониране, през който Пеги Гугенхайм минава, се свързва с управлението на галерията *Guggenheim Jeune* в Лондон в периода от началото на 1938 до лятото на 1939 г. Това е времето, в което тя постепенно поставя началото на колекцията си от модерно изкуство. Началото на колекционерската дейност на Пеги Гугенхайм се формира въз основа на два основни принципа. Първият е, че тя започва да купува произведения на изкуството директно от автори, чиито изложби са организирани в галерията *Guggenheim Jeune* в Лондон. В процеса на управление на галерията тя постепенно започва да се интересува и от автори, до които няма пряк досег. Това се случва през втория сезон на галерията, когато тя предприема купуването на творби на автори, които не са част от изложбената програма на галерията. Пеги Гугенхайм реализира това, като купува произведения чрез трети лица – посредници и от аукциони. Този е и вторият принцип, на базата на който се създава колекцията ѝ в подобен начален етап, когато тя предприема споменатите стъпки, без те да са израз на целенасочен и съзнателен колекционерски акт.

3.1.1. Откупки на творби от изложбената програма на *Guggenheim Jeune*

В автобиографията си Пеги Гугенхайм прави редица анализи на дейността си като галерист. Тя обръща специално внимание на произведенията, които купува лично за себе си от изложбената програма на галерията, и подчертава, че става въпрос за творби, закупени, преди да започне да мисли за съзнателно създаване на колекция от модерно изкуство. Първите покупки на произведения на модерното изкуство са на творби, придобити от изложбената програма при управлението на галерията *Guggenheim Jeune*. Това са произведения от ключово значение за колекцията ѝ, тъй като голяма част от тях остават в нея. От друга страна, те формират онази част от колекцията ѝ, която тя създава благодарение на дейността си на галерист.

3.1.2. Откупки на творби извън изложбената програма на галерията *Guggenheim Jeune*, направени чрез трети лица и описвани от Пеги Гугенхайм

По време на управлението на *Guggenheim Jeune* в Лондон Пеги Гугенхайм закупува произведения на изкуството, следвайки два основни принципа. Първият е, че тя купува творби на автори, свързани с галерията ѝ. Това тя прави директно от автори, участващи в изложби, които тя организира. Вторият принцип, въз основа на който тя закупува произведения, е извънизложбената програма. Подобно нещо тя осъществява, като придобива творби чрез посредници и от трети лица. В процеса на работата си като галерист Пеги Гугенхайм прави високи заявки за изкуството, което подпомага, и постепенно се насочва към колекционерска дейност. Това тя прави, като черпи опит от други галеристи и колекционери. Като пример тук може да послужи фактът, че по време на втория сезон на *Guggenheim Jeune* тя започва да купува творби на автори, които не са свързани с галерията ѝ. Тя се насочва към тези автори, като проследява дейността на други водещи галеристи от периода.

3.1.3. От галерийна към съзнателна колекционерска дейност. Преходът

Guggenheim Jeune е успешно функционираща галерия, чието съществуване е постижение само по себе си. При основаването ѝ един от водещите приоритети, които Пеги Гугенхайм залага, е проектът да бъде финансово устойчив. Посредством продажбите тя планира да подпомага авторите, които представя, и да поддържа управлението на галерията. След първия сезон става ясно, че дейността ѝ не носи финансови приходи както за нея самата, така и за художниците, които представя. Това е моментът, в който тя взема решение да пренасочи дейността си. Съветвана в подобна посока от личности в близкото ѝ обкръжение и осланийки се на собствения си опит, свързан с художествената сцена, тя решава да основе музей за модерно изкуство в Лондон. Ключов нейн съветник в този проект е Хърбърт Рийд, който създава концептуалната рамка на музея и съставя списък с автори, чиито творби да бъдат представени в изложба, с която да бъде открит музеят. В Париж тя започва работа по набиране на творби за изложбата. Тази нейна стъпка по своеобразен начин поставя началото на съзнателната ѝ колекционерска дейност.

3.2. Колекционерската дейност в Париж през 1940 г. Съзнателна колекционерска дейност

Вторият етап на колекционерската дейност на Пеги Гугенхайм се характеризира от кратък интервал от време, през който тя придобива значителен брой произведения. Това се случва в Париж, непосредствено преди окупацията на града през Втората световна война. Зимата на 1939–1940 година тя прекарва в издирване и закупуване на конкретни автори и произведения, като по този начин формира основата на колекцията си. Това тя осъществява, следвайки списъка на Хърбърт Рийд, съставен за нея. В Париж този списък е ревизиран от Марсел Дюшан и Нели ван Дъосбург. В този период Пеги Гугенхайм купува произведения както директно от авторите, така и от търговци на изкуство. Нейни основни съветници по същото време са Нели ван Дъосбург и Хауърд Пътцел.

3.3. Колекционерска дейност по време на управлението на *Art of This Century* (1942–1947). Ролята на съветника при определянето на насоките на колекционерската дейност на Пеги Гугенхайм

Третият етап, през който Пеги Гугенхайм преминава като колекционер и галерист, се обуславя времево в рамките от 1941 до 1947 г., когато тя живее в Ню Йорк и е собственик на *Art of This Century*. Тя пристига там с изградено име и статут на колекционер на модерно изкуство. Колекционерската ѝ дейност в Ню Йорк може да се раздели на два етапа – преди и след откриването на *Art of This Century*. Тези два основни етапа се различават по това, че тя променя насочеността на колекционерските си интереси. Преди откриването на *Art of This Century* тя работи предимно по завършването на колекцията си от модерно западноевропейско изкуство. След това колекционерският ѝ фокус се измества основно към автори от местната художествена сцена, които представя в търговската галерия.

3.3.1. Пеги Гугенхайм и други колекции в Съединените американски щати

В Съединените американски щати Пеги Гугенхайм осъществява планирано и целенасочено проучване на редица музейни и частни колекции. В Ню Йорк тя посещава

Музея за модерно изкуство, като благодарение на Алфред Бар Дж. има възможност да проучи и депата на музея. Освен отворения за посещение музей *Non-objective Art*, представящ колекцията на Соломон Р. Гугенхайм, тя посещава и проучва колекцията на самия Гугенхайм, която не е изложена пред широката публика. Друг музей, чиято дейност и колекция тя проучва, е Музеят на Сан Франциско. Също така има възможност и да се запознае лично с колекцията на Уолтър Аренберг, която не е официално представена пред публика, но е изложена в дома му. Това тя прави, поставяйки си за цел да сравни колекцията си с вече съществуващи такива от модерно изкуство на територията на Съединените американски щати.

3.3.2. Колекционерска дейност преди откриването на *Art of This Century*.
Завършване на колекцията на Пеги Гугенхайм от модерно западно европейско изкуство

Първият период, през който преминава дейността на Пеги Гугенхайм след пристигането ѝ в Съединените американски щати, се обуславя от няколко стъпки, които тя предприема. Преди да започне работа по основаване на замисления от нея музей за модерно изкуство, тя планира няколко важни крачки. В този период тя съсредоточава дейността си основно върху попълването на колекцията си от модерно западноевропейско изкуство и закупуването на автори, чиито творби не е имала възможност да придобие в Париж. Всичко това става възможно благодарение на личностите, намиращи се близо до нея в същия момент, които на практика са и нейни съветници – като Макс Ернст и Хауърд Пътцел.

3.3.3. Колекционерска дейност по време на управлението на *Art of This Century*

След отварянето на *Art of This Century* в Ню Йорк дейността на Пеги Гугенхайм като колекционер и галерист за първи път се покрива времево. Развитието на колекцията ѝ навлиза в нов етап с отварянето на замисления като музей и реализиран и като галерия *Art of This Century*. Програмата на търговската галерията към *Art of This Century*, която след първия сезон се преориентира от представяне на модерно западноевропейско изкуство, свързано с колекцията ѝ, към представянето на млади американски творци от местната художествена сцена, дава пряко отражение върху развитието на колекцията ѝ

под формата на нови постъпления на творби от автори, включени в изложбената програма на галерията.

Колекционерската дейност на Пеги Гугенхайм в Ню Йорк след откриването на *Art of This Century* се свързва с четири ключови направления. На първо място тя целенасочено работи по завършването на колекцията си от модерно западноевропейско изкуство. Втората линия е, че в този период тя придобива значително количество произведения на Макс Ернст. Третата линия е придобиването на творби на Джаксън Полък като част от изпълнението на договора между автора и *Art of This Century* за организиране на изложби и продажба на творби. Четвъртата посока, в която колекцията на Пеги Гугенхайм се обогатява в разглеждания период, е разпознаваема през имената на млади автори от местната художествена школа, които попадат в полезрението ѝ отново чрез организирането на знаковия за работата на *Art of This Century* Салон за млади автори. Това са автори, които Пеги Гугенхайм представя и чрез самостоятелни изложби и чиито творби постъпват в колекцията ѝ. Тук се открояват автори като Базиотес, Мъдървел, Дейвид Хеър, Марк Ротко, Клофорд Стил и др.

Заклучение:

Пеги Гугенхайм успешно формира и съхранява колекцията си от модерно изкуство като едно цяло. Основен ключ към авторитетната ѝ колекция е, че тя на първо място е теоретически създадена и очертана, а след това методично събрана и надградена. Съветвана от личности, оставили трайни следи в историята на модерното изкуство, Пеги Гугенхайм съумява да надгради техните съвети, като ползотворно управлява, съхранява и завещава колекцията си. За разлика от редица други колекционери, които не успяват да запазят колекциите си, тя не само я завещава, но и я превръща в музейна експозиция с постоянно изложбено пространство.

Настоящият научен труд е своеобразно изследване в областта на частното колекциониране на произведения на изкуството в контекста на историята на създаване на колекцията на Пеги Гугенхайм от модерно изкуство. Житетският ѝ път и

професионалното ѝ развитие като галерист са една от основните предпоставки за успешното съставяне на колекцията ѝ, замислена като исторически преглед на изкуството, създадено в периода 1910–1938 г. и наградено с модерно американско изкуство от времето на Втората световна война. Историята на формирането на тази колекция е добър пример за успешното институционализиране на една колекция и осигуряването на нейното бъдеще чрез основаването на музей, в който тя да бъде представена. Съществен фокус е поставен върху ролята на съветника за формирането на колекцията от модерно изкуство на Пеги Гугенхайм, която тя създава в периода 1938–1948 г.

Галерийната и колекционерска дейност на Пеги Гугенхайм през 1938–1948 г. е тема, която дава повод за редица анализи, свързани с развитието на пазара на модерно изкуство и неговото колекциониране. Проследяването и концептуализирането на процесите, свързани с разработването на галерийната ѝ и колекционерска дейност, позволява да бъдат направени множество изводи, засягащи успешните практики, които тя прилага в своята работа. Факторите, повлияли върху нейния професионален път като галерист и колекционер, са редица. От една страна, на преден план излиза проблематичното време от гледна точка на политическата обстановка в Европа и Северна Америка, както и сложната социална и културна ситуация от периода. От друга страна, откроява се и нейният личен житейски път, който неизбежно дава отражение върху професионалната ѝ дейност. Основен принцип, който Пеги Гугенхайм прилага в професионалното си развитие в този десетгодишен период, е надграждането на дейността си въз основа на експертното мнение на множество професионалисти, които привлича към работата си, като те играят роля на нейни съветници.

Пеги Гугенхайм не е единственият галерист, представящ творчеството на новото поколение автори, работещи през първата половина на XX век, и не е единственият колекционер на това изкуство. Онова, което я отличава от други нейни колеги, е на първо място способността ѝ да се адаптира както към промени, свързани с политически, социални и културни обстоятелства и ситуации, така и към такива, свързани с личностите в близкото ѝ обкръжение, изпълняващи роля на нейни съветници. Като в същото време запазва посоката на своята професионална реализация

и успешно се приспособява към променящите се условия. Тя е от малкото галеристи, които ползотворно развиват галерийна дейност, създават колекция, запазена в своята цялост и изложена в музейна експозиция.

Личността на Пеги Гугенхайм се асоциира с нейната колекция и с музея, който тя основава. Историята на формирането на колекцията е известна и проследима в нейните общи характеристики. Незадоволително е вниманието, което се обръща на нейните съветници, стоящи в основата на всяка нейна стъпка като галерист и колекционер и по-конкретно зад почти всяка покупка на произведение в колекцията ѝ и всеки проект, който тя инициира и реализира. Съветниците на Пеги Гугенхайм са емблематични личности като Марсел Дюшан, Хърбърт Рийд и Макс Ернст, както и други по-малко познати имена като Нели ван Дьосбург и Джими Ернст, както и почти неизвестният и забравен от историята Хауърд Пътцел.

Основно постижение на колекционерската ѝ дейност остава фактът, че тя съумява да съхрани колекцията си почти напълно в нейната цялост. Пеги Гугенхайм следва практиката да продава произведения от колекцията си с цел закупуването на нови, като тя върши това напълно съзнателно и целенасочено. Не се лишава от автори в колекцията си, а умело балансира продажбата на едно и закупуването на ново произведение. Прилага практиката да продава и подарява творби от колекцията си, но върши това умерено, като държи ясна сметка за действията си и за обема произведения, за които реално би могла да полага необходимите грижи за съхранение и експониране. Също така прецизно съблюдава обема на колекцията си, допуска само две кражби на творби и разполага с едно-единствено произведение в лошо състояние, което постъпва в колекцията ѝ, носещо физически обременености, като тя полага системни грижи за неговото консервиране и реставриране.

Основна тенденция, определяща професионалното развитие на Пеги Гугенхайм, е, че тя напълно осъзнато се насочва към избора на личности, чието експертно мнение ползва в ролята им на съветници. Това са личности, които са тесни специалисти в конкретни области на изкуството. Нещо повече – нейни съветници са личности с разнопосочни профили: художници, историци, търговци на изкуство, музейни

директори, колекционери, галеристи. Всички те са с безспорен опит и авторитет в средите, на което тя разчита като отправна точка при работата с тях.

В работата си като галерист Пеги Гугенхайм оставя зад себе си принципи, които прилага както в практическото, така и в концептуалното разработване на галериите си. Това е опит, който тя придобива в Лондон и прилага с пълна сила в галерията си в Ню Йорк. Пеги Гугенхайм държи да участва активно и да присъства лично в галерията, като осъществява пряк контакт с купувачите, често акцентира върху социализирането с потенциалните клиенти като неизменна част от дейността си в галерията. Друга практика, която налага в управлението и на двете си галерии, е ползването на съветници. Както вече бе посочено, тя изгражда своеобразна мрежа от съветници, които работят за нея в различни сфери на дейността ѝ. Тук се корени и причината в Ню Йорк тя да разработи последователна и логична изложбена програма, която във времето се разгръща и надгражда и като концепция, и като реализация. Това се отнася както за организирането на индивидуални изложби, така и на курирани изложби, инициирани от галерията, а също така и за провеждането на големи групови журирани изложби.

Темата за създаването и ролята на частните колекции и влиянието им върху художествената сцена и формирането на пазара на изкуство е проблематика, която предстои да бъде широко обсъждана в научните среди в България. Една от причините за това се корени във факта, че новата ситуация около институционализирането на редица частни колекции и създаването на нови музеи повдига редица въпроси. Те от своя страна са актуални и от гледна точка на теоретичите и практиците и засягат институции, частни лица и изследователи. Създаването на колекцията от модерно изкуство на Пеги Гугенхайм служи като пример с добрите практики, които използва тя както при организиране на дейността на двете си галерии, така и при формирането и институционализирането на колекцията си.

Приложение

Частта „Приложение“ на дисертационния труд е обособена в края на писменото изложение (иллюстративен материал с приложения документи и творби на различни

автори, каталожни списъци от различни изложби, графики и исторически данни), като към него има и три отделни книжни тела. Първото книжно тяло съдържа кратки творчески биографии на общия художествен дял, включващ художници и от първата половина на XX век. Във второто книжно тяло е поместен илюстративен материал с приложени документи и творби на различни автори и исторически данни. Включва се и отделно книжно тяло с интервюта, взети под формата на видеозаписи на седем български автори и един галерист.

Приноси на изследването

Научните приноси на дисертационния труд могат да се обобщят, както следва:

1. Извършено е проучване, систематизиране и класифициране на историческите данни в съществуващата литература, както и на достъпната информация за колекцията на Пеги Гугенхайм и историята на нейното създаване. Разгледани са двата аспекта от дейността ѝ – тази на галерист и тази на колекционер. Представени са пълните изложбени програми на галериите ѝ и чрез конкретни примери е проследено развитието на колекцията ѝ по време на дейността ѝ на галерист. Основен фокус е поставен върху ролята и влиянието, което съветниците ѝ оказват в различните периоди от работата ѝ върху създаването на колекцията ѝ от модерно изкуство. Направена е съпоставка на постигнатото от нея и от други водещи галеристи от периода.

2. За първи път в българската научна литература се предприема цялостно изследване на историята на създаването на колекцията на Пеги Гугенхайм, като съдържанието е надградено с анализиране на ролята на съветника за формирането на колекцията ѝ. Във фокуса на вниманието е поставен периодът между 1938–1948 г., а основавайки се на факта, че настоящото изследване е първото до момента на български език,

колекционерската ѝ дейност е разгледана в по-широк план, като се акцентира върху последователно управляваните от нея две галерии, представящи модерно изкуство.

3. Проследени са етапите от колекционерската ѝ дейност в периода 1938–1948 г. Акцент е поставен върху разглеждането и анализирането на ролята на основните съветници в колекционерската ѝ работа. Посочени са конкретни примери на ключови творби, закупени по време на колекционерската ѝ дейност, които и до днес са част от колекцията ѝ и са част от произведенията, включени в постоянната експозиция на *Музея Колекцията на Пеги Гугенхайм*. Създаден е албум с илюстративен материал като допълнение към посочените конкретни примери на постъпления в колекцията ѝ.

4. Анализирана е ролята на съветника за формирането на колекцията на Пеги Гугенхайм. Проследени са основните съветници в трите отделни етапа на колекционерската ѝ дейност, като е анализирана тяхната намеса при формирането на колекцията ѝ чрез конкретни примери на творби, които постъпват в колекцията, но чийто избор е направен под техен съвет. Както и тяхната роля за цялостното теоретично и практическо оформяне на дейността ѝ като галерист и колекционер.

5. Разгледан е културният, социален и политически контекст, в който се осъществяват трите отделни етапа на колекционерската дейност в Лондон, Париж и Ню Йорк. Посочени са основни функциониращи галерии и музеи, чиято дейност припокрива времево дейността на Пеги Гугенхайм за всеки един от етапите на колекционерската и галерийната ѝ дейност.

6. Библиографията, отнасяща се до живота и дейността на Пеги Гугенхайм, е посочена, класифицирана и подредена за следващи контекстуални научни изследвания и разсъждения.

7. Очертаването на тези многообразни измерения и мащаби при разглеждането на проблематиката отваря възможности за широк кръг изследвания и контекстуализации

при бъдеща работа с изкуствоведската материя по въпросите, свързани с колекционирането на модерно изкуство от периода.

8. Защи́тава се тезата, че именно динамиката на отношенията между автор – галерист – колекционер – музей надхвърля класическите изкуствоведски проблеми и разкрива цели нови пластове от въпроси относно понятията за изкуство, история и съвременност.

Публикации по темата на дисертацията:

1. *Старейшинска*, Мила. Художествената сцена в Ню Йорк през 1942 г. и ролята на Пеги Гугенхайм. Предпоставки за основаването на *Art of This Century*. – В: Изкуствоведски четения 2018, Институт за изследване на изкуствата, С., 2018 (под печат).

2. *Старейшинска-Ангелова*, Мила. Ролята на съветника за основаването на галерията *Guggenheim Jeune* в Лондон (1938–1939 г.). Културната сцена в Лондон в края на 30-те години на XX век и мястото на Пеги Гугенхайм в нея. – Списание за съвременно изкуство „Визуални изследвания“, УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2018, бр. 2 (под печат).